

INUIT ATAQATIGIIT

Inatsisartuni

2. juli 2019

UKA2019/131

Inatsisartut suleriaasianni § 33 naapertorlugu matumuuna inatsisartunut aalajangiiffigisassatut siunnersuut imaattoq saqqummiuppara:

Namminersorlutik Oqartussat ingerlataanni errorsinermut qaqorsaait aammalu kingunerutit taamaallaat avatangiisinut innarliisuunngitsunik nalunaaqutsikkanik aammalu tipigissaateqanngitsunik atuilernissaat pillugu Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Tamatuma ilutigisaanik inoqutigiinnut inuiaqatigiit errorsinermut qaqorsaatinik aammalu kingunerutit avatangiisinut innarliisinnaasunik atuinerisa millisinnissaat anguniarlugu Naalakkersuisut paasititsiniaanermik ingerlataqarnissaannik peqquneqassapput.

(Inatsisartunut Ilaasortaq Sofia Geisler, Inuit Ataqatigiit)

Tungavilersuut:

Niuertarfiit annerit pingasut paasissutissiinerat aallaavigalugu Kalaallit Nunaanni 2018-imi kingunerutit minnerpaamik puiaasat 65.961-t, 61.000 literit missaanik annertussusillit tunineqarsimapput.

Nukissiorfinnut paasiniaanermi uppersarsineqarpoq nunatsinni imermik kuutsittakkatsinnik peruiaasussanik saliivinnik atuisoqanngitsoq. Illuatungaanik Nunat Avannarliit kemikalialat avatangiisimut innarliisinnaasunik unitsitsisinnaasunik peruiaatinik atuisuupput.

Imatut isumaqarpoq, ulluinnarni ullormut errorsinitsigut imartatsinnut toqqaannartumik mingutsitsisunik, kingunerutit ilanngullugit kuutsitsiinnartartugut.

Errorsinermut qaqorsaait aammalu kingunerutit tamarmik akuutissanik kuuffikkut kuutsitsinikoorlutik pigaangata avatangiisitsinnut ajoqutaangaatsiarsinnaasunik akoqarput. Peruiaavikkoorteqqaaraluaanniluunniit akuutissat ulorianartut taakku immamut annikitsunik ingerlaqqittoqartarput.¹

---

¹ <https://mst.dk/kemi/kemikalier/saerligt-for-borgere-om-kemikalier/groenne-tips/hjemmet/vask-og-vaskemidler>

Tensider-it akuutissaapput errorsinermi atisanik eqqertitsisartut. Kingunerutit 30%-ii tikillugit tensider-inik akoqarput. Ilanngullugu kingunerutit tipigissaasersugaallutilu qalipaasersugaasarput, sapigaqalersitsisinnaasartullu, atisat eqqernissaannut iluiaqutissartaqanngitsunik.

Tensder-it orsunik protein-inillu arrotitsisinnaavoq taannaavorlu immami uumasunut ajortumik sunniuteqartartut. Cellet ameraasaat orsumit protein-inillu aallaaveqartoq tensiderinit arrotinneqartarput.²

Tensider-it avatangiisitsinni arrotikkuminaatsorujussuupput.³ Issittumi imartatsinni imarpinnut kissartunut naleqqiullugu arrotitsiniaaneq piffissaq sivisunerusoq atorlugu pisarpoq. Akuutissat kemikalienik akullit ulluinnarni imartatsinnut toqqaannaq kuutsittakkagut piffissaq sivikitsup ingerlanerani arrotinneqartarnissaat ilimagineqarsinnaanngilaq.

Taamaattumik peqqutissaqarluarpugut kemikaliat imaanut ullut tamaasa kuutsittakkagut immamat immamilu uumasogatigiinnut artukkiisarnerat ernummatigissallugu, taamatullu pissusissaanngitsumik uagut annertussusaanik katersuunnerinillu qanoq inunnut kinguneqartarnerinik suli iluamik qanoq annertutiginerinik ilisimasaqarfiginngisatsinnik katersuutilertarnissaat.⁴

Pingaartumik kingunerutinik atuunitsigut piniakkagut avammullu niuerutitta pingaarnersaat, immami uumasut, mingutsittarpagut.

Taamaattumik Naalakkersuisut pisiniartarnermut politikkertik aammalu iliuusissiatik allanngortittariaqarpaat, taamaaliornermikkut errorsinermut qaqorsaait pingaartumillu kingunerutit avatangiisinut innarliinnginnissamik nalunaaqutsikkat kisiisa Namminersorlutik Oqartussat ingerlatsiviini atorneqartussanngorlugit.

Tamatuma ilutigisaanik Naalakkersuisut inuiaqatigiit akornanni errorsinermut qaqorsaait pingaartumillu kingunerutit avatangiisinut innarliisartut atorneqartarnerisa millisinnissaat anguniarlugu paasititsiniaallutik ingerlatsinissaannik pisariaqartitsisoqarpoq.

Pingaartumik kingunerutit inuunerup ingerlaannarnissaanut pingaaruteqanngillat. Kingunerutit errorsinermi imeq atugaq kalk-imik akoqarluaraangat errortanut qitulisaatitut atorneqartarput. Kalaallit Nunaanni imeq annikitsuinnarmik kalk-imik akoqarpoq, taamaattumillu kingunerutit errortat qitulisarnissaat anguniarlugu atortariaqaratik. Assersuutigalugu timimut allarutit aamma igaffimmi atortunut allarutit errornerini kingunerutit

---

² <https://kemienidinhverdag.dk/leksikon/tensider>

³ <https://samvirke.dk/artikler/skyllemiddel-er-hardt-for-dig-og-miljoet>

⁴ <https://bedrelivsstil.dk/hvilke-skadelige-kemikalier-gemmer-sig-i-skyllemidler>

akornutaaginnartarput, tassami errortat imermik milluaasinnaanerat kingunerutit millisittarmassuk. Kingunerutit avatangiisinut innarliisarnerat pillugu eqqummaarinnerulersitsinissaq pisariaqartinneqarpoq.

Pisortanut aningaasatigut allaffissornikkullu kingunerisassai:

Namminersorlutik Oqartussat ingerlatsiviini errorsinermut qaqorsaatinik kingunerutinillu avatangiisinut innarliinnginnissamik nalunaaqutsikkanik taamaallaat atuisoqalernissaanik siunnersuutip aningaasartuuteqarnerulernermik kinguneqarnissaa naatsorsuutigineqanngilaq. Tunngaviumik avatangiisinut innarliinnginnissamik nalunaaqutsikkat nalunaaqutserneqanngitsunit akisuneruneq ajorput.⁵ Inuiaqatigiit akornanni paasititsiniaanerup piviusunngortinnissaa 125.000kr missaani naleqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq.⁶

Namminersortunut aningaasaatigut allaffissornikkullu kingunerisassai:

Soqanngilaq.

Innuttaasunut aningaasatigut allaffissornikkullu kingunerisassai:

Innuttaasuni kemikalienik sapigaqalersitsisartunik atuinikinnerulerneq sapigaqalertartut ikinnerulernerannik kinguneqassasoq naatsorsuutigineqarpoq.

---

⁵ <https://www.ecolabel.dk/da/aktuelt/nyheder/2017/11/er-det-dyrere-at-vaelge-produkter-med-bedre-kemi>

⁶ Naalakkersuisut 2012-imi imeruusaatit qiimmassaatinik akullit peqqissutsimut akornutaasumik sunniutissai pillugit inuiaqatigiit akornanni paasititsiniaaneq 100.000kr-nik naleqartoq naatsorsorpaat. Paasissutissaq Imeruusaatit qiimmassaatinik akullit (energidrik) inunnut 18-it inorlugit ukiulinnut tuniniarnissaannik sassaalliutiginissaannillu inerteqquteqarneq, kiisalu imeruusaatit qiimmannartunik akullit allagartalersorneqartarneri ussasaarutigineqartarnerilu pillugit Inatsisartut inatsisissaattut siunnersuummi (UPA2012/35) nassaarineqarsinnaavoq.